

KONGRESS 11-12 NOVEMBER 2015

Ansvar för välfärd

FÖRSLAG TILL:

INRIKTNINGSDOKUMENT FÖR SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING
KONGRESSPERIODEN 2016-2019

Sveriges
Kommuner
och Landsting

I SKL:s stadgar står att ordinarie kongress ska behandla styrelsens förslag till inriktning av verksamheten.

Styrelsen beslutade den 12 juni 2015

att anta förslaget till inriktningsdokument som styrelsens förslag till kongressen.

Förslaget till inriktningsdokument lämnas därmed till kongressombuden och medlemmarna.

SKL:s kongress hålls i Karlstad den 11-12 november 2015.

1. Förbundets verksamhet	4
2. Möjligheter och utmaningar	6
3. Verksamhetens inriktning 2016-2019	8
3.1 Demokrati och självstyre	8
Självstyre för bättre välfärd	8
På väljarnas uppdrag	8
På laglig grund	10
3.2 Välfärdens utveckling och finansiering	12
Hållbar samhällsstruktur	12
Välfärdsuppdraget och finansieringen	12
Driva kvalitetsutvecklingen framåt	13
Digitalisera för öppenhet och effektivitet	16
Från skola till arbetsliv	16
Respekten för mänskliga rättigheter	19
En socialtjänst i tiden	21
En mer kunskapsbaserad och jämlik vård	22
Planera, bygg och gör samhället hållbart	24
Regional utveckling lyfter Sverige	27
3.3 Attraktiva arbetsgivare och attraktiva jobb	29
Arbetsfred och kollektivavtal stärker välfärden	29
Att attrahera framtidens medarbetare	29
Attraktiva arbetsgivare – attraktiv arbetsmiljö	30
Sammanhållen arbetsgivarpolitik oavsett driftsform	30

1. Förbundets verksamhet

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är en medlems- och arbetsgivarorganisation för landets samtliga kommuner, landsting och regioner. SKL verkar på medlemmarnas uppdrag och ska med utgångspunkt i den lokala och regionala demokratin stödja sina medlemmar i utvecklingen av välfärdstjänster. Förbundet har till huvuduppgift att utveckla den kommunala självstyrelsen, med stort handlingsutrymme och stark medborgerlig förankring. Insatser för att stödja medlemmarna handlar framför allt om intressebevakning, rådgivning och service samt om verksamhetsutveckling.

Med utgångspunkt i detta har förbundets *verksamhetsidé* formulerats.

En fråga om demokrati.

SKL är en medlemsorganisation för kommuner, landsting och regioner. Som arbetsgivar- och medlemsorganisation driver vi deras frågor och erbjuder stöd och service.

Vi väcker frågor, agerar kraftfullt och bildar opinion.

Vårt uppdrag är att ge kommuner, landsting och regioner bättre förutsättningar för lokalt och regionalt självstyre. Målet är att utveckla välfärden.

Det är en fråga om demokrati.

Initiativ, trovärdighet, öppenhet och kompetens kännetecknar och är ledord för förbundets verksamhet. SKL ligger steget före och belyser viktiga omvärldsförändringar. Förbundet visar handlingskraft och är som aktör saklig, pålitlig och långsiktig. Förhållningssättet präglas av öppenhet och tillgänglighet, bland annat genom att SKL säkrar förutsättningarna för medlemmarnas delaktighet. Internt inom förbundet finns utrymme för engagemang och motivation.

Vid sidan av kännetecknen har förbundet fyra perspektiv som genomsyrar verksamheten. Dessa är *EU*, *Jämlikhet*, *Jämställdhet* respektive *Mångfald*. Med ett EU-perspektiv arbetar SKL med att följa och påverka skeenden på den europeiska arenan och för att möjligheterna som erbjuds tas tillvara. Förbundet är en proaktiv aktör och är tidigt med och påverkar inriktningen av initiativ och beslut som är av betydelse för medlemmarna.

Jämlikhetsperspektivet utgår från alla människors lika värde och att alla medborgare ska ha lika möjligheter att utvecklas samt lika förutsättningar till god utbildning, vård och omsorg, oavsett geografisk, ekonomisk eller social bakgrund.

Att förbundet arbetar med ett jämställdhetsperspektiv innebär att SKL ska sträva efter jämlika villkor för alla medborgare samt främja jämställdhet, med målet att kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Förbundet har undertecknat den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män (CEMR-deklARATIONEN). Det övergripande målet för förbundets arbete är att ge goda förutsättningar för medlemmarnas arbete med jämställdhet i politik, verksamhet och arbetsliv. Målet nås genom att ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla delar av förbundets verksamhet.

Ett mångfaldsperspektiv innebär att värdesätta mångfalden avseende bland annat kön, könsidentitet, ålder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och socioekonomisk bakgrund samt visa

respekt för den enskilda människan. SKL:s utgångspunkt ska vara ett normkritiskt perspektiv och förbundets arbete ska inriktas på att undanröja hinder, värdesätta mångfald i verksamheterna samt ge likartade förutsättningar för alla. Perspektivet har ett särskilt intresse för SKL utifrån rollen som nationell arbetsgivarorganisation.

2. Möjligheter och utmaningar

Kommuner, landsting och regioner påverkas och påverkas av det som händer utanför Sveriges gränser och vi måste hela tiden förhålla oss till nya situationer. Utvecklingen av svensk välfärd är beroende av vad som sker runt omkring oss. Internationella intryck är självklara referensramar i utvecklingen av det svenska välfärdssamhället.

Vi befinner oss i en tid av globala ekonomiska kriser, ökande främlingsfientlighet och rasism, pandemier, väpnade konflikter och brott mot mänskliga rättigheter. Men också i en tid av tekniska möjligheter och framsteg, en allt mer moderniserad värld, ökad demokrati och en tid där allt fler reser sig ur absolut fattigdom. Vi står inför både utmaningar och möjligheter.

En stor utmaning är att det globala klimatet förändras och därigenom även lokala förutsättningar med ändrade nederbörds mängder, stigande vattennivåer och fler värmeböljor som påverkar miljön och invånarnas livsvillkor.

I tider av snabba förändringar på nationell och internationell nivå står den lokala och vardagsnära politiken för kontinuiteten i människors liv. Vården, skolan och omsorgen måste fungera, likväl som kollektivtrafiken, avfallshanteringen och räddningstjänsten.

Det lokala självstyret är garanten för att invånarna ska få de bäst anpassade lösningarna på sina behov. Det förutsätter att det finns utrymme och frihet för olika lokala lösningar. Det är en styrka att kunna anpassa lösningar till dem det berör och att kunna utveckla verksamheten genom goda erfarenheter från andra kommuner, landsting och regioner.

Den offentliga sektorn ska kunna garantera god kvalitet oavsett om utföraren är privat eller offentlig. Kraven på god upphandling och uppföljning höjs i takt med att det blir allt vanligare med valfrihetssystem. Här är utvecklingen tydlig – med välfärdssektorn avses i dag inte bara kommuner, landsting och regioner. Alla välfärdsleverantörer som finansieras med skattemedel är numera en del av denna sektor.

Förväntningarna på välfärdstjänsterna ökar också kontinuerligt. På vårdområdet är den medicinska och tekniska utvecklingen i det närmaste att betrakta som en revolution. Allt mer går att göra, fler behandlingar är möjliga – på allt fler sätt. Men även andra områden inom välfärden ställs inför nya utmaningar när digitaliseringen blivit en naturlig del av människors liv och är en viktig förutsättning för att vardagen ska fungera.

Digitaliseringens möjligheter till nya tjänster, effektivisering, kvalitetssäkring och bättre resursutnyttjande måste utnyttjas för att klara både rekryteringsbehov och finansiering framöver när allt färre ska försörja allt fler.

Teknikens framsteg är dock inte hela lösningen. Grunden för tillväxt och sysselsättning är människors kunskap och färdigheter. Kunskapsnivåerna i svensk skola måste höjas, samtidigt som den kompetens som finns måste tillvaratas på bästa sätt. Statlig arbetsmarknadspolitik ska gå hand i hand med lokala insatser, och nyanländas kompetens behöver komma till användning.

Urbaniseringen är ett faktum. Städerna lockar allt fler vilket ställer ökade krav på fler bostäder och bättre infrastruktur. Även landsbygden behöver förutsättningar för att utvecklas. Man ska kunna bo i hela landet och leva ett

gott liv där man bor. Det förutsätter en utveckling i hela landet – en utveckling som är såväl ekonomiskt som socialt och ekologiskt hållbar.

Att välja sina företrädare och att kunna påverka är en grundläggande mänsklig rättighet. Vi ska också visa respekt för den enskilda människan och den mångfald vi har avseende bland annat kön, könsidentitet, ålder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och socioekonomisk bakgrund. Sveriges välfärdstjänster och demokrati är till för alla. Allas behov och möjligheter måste tas tillvara.

Med utgångspunkt i detta resonemang kan konstateras att kommuner, landsting och regioner står inför ett antal större utmaningar under den kommande mandatperioden:

- God och ständigt bättre kvalitet inom vård, skola och omsorg samt ökad valfrihet och inflytande för medborgarna.
SKL:s vision är att år 2020 har kvaliteten ökat liksom medborgarnas möjligheter att göra informerade val inom välfärden.
- Hur samhället ska organiseras för att klara välfärdsuppdraget med ökade rekryterings- och finansieringsbehov när allt fler blir allt äldre och allt fler har långvariga sjukdomar.
SKL:s vision är att år 2020 har bland annat samspelet mellan olika samhällsaktörer gjort att nya arbetsformer frigjort resurser för välfärden.
- Den extremt snabba tekniska utvecklingen och de möjligheter som digitaliseringen skapar i välfärdssektorn.
SKL:s vision är att år 2020 har Sverige en välfärd som tar vara på digitaliseringens alla möjligheter.
- Behovet av bättre skolresultat och snabbare vägar till arbetslivet.
SKL:s vision är att år 2020 når alla unga gymnasieexamen.
- Att klara sektorns framtida rekryteringsutmaningar.
SKL:s vision är att år 2020 är det konkurrens om att få jobba inom välfärden - Sveriges viktigaste jobb.
- Att planera, bygga och göra samhället ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart när klimatet ändras, städerna växer och landsbygdens förutsättningar förändras.
SKL:s vision är att år 2020 har människor bostad och försörjning i en god hälsofrämjande livsmiljö präglad av trygghet, minskad segregation och mindre miljö- och klimatpåverkan.

3. Verksamhetens inriktning 2016-2019

3.1 Demokrati och självstyre

Självstyre för bättre välfärd

Den kommunala självstyrelsen lägger en stark grund för utvecklingen av den gemensamt finansierade välfärden. Att kunna utgå från lokala förutsättningar i utformandet av välfärdstjänsterna borgar för både demokrati och effektivitet.

Europarådets kommunkongress (CLRAE) har föreslagit ett formellt samrådsförfarande mellan regeringen och SKL. Förslaget skulle säkra en dialog om välfärdsuppdraget och bidra till tydliga planeringsförutsättningar.

De demokratiska institutionerna utsätts för förändringstryck när samhället förändras. Kommuner, landsting och regioner påverkas inte bara av det som sker lokalt utan även av det som sker nationellt och internationellt. I detta sammanhang påverkar EU i hög grad det lokala beslutsfattandet. Samtidigt har trenden totalt sett de senaste tio åren varit att invånarna i allt mindre omfattning engagerar sig i ett politiskt parti och i det traditionella civilsamhället. I denna utveckling behöver kommuner, landsting och regioner lära av andras erfarenheter, både nationella och internationella, och få möjlighet att pröva nya former för den representativa demokratin.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

1. SKL ska verka för att skapa ett formaliserat samråd med regeringen och en utökad dialog inom sektorns skilda verksamhetsområden.
2. SKL ska verka för likvärdiga förutsättningar för kommuner, landsting och regioner samt för att staten och EU inte begränsar deras handlingsfrihet.
3. SKL ska verka för ökade möjligheter att pröva nya demokratiska former på lokal nivå.

På väljarnas uppdrag

En hållbar demokrati

Kommuner, landsting och regioner arbetar på medborgarnas uppdrag och har ett särskilt ansvar för saklighet och opartiskhet. Utvecklingen går mot en mer nätverksbaserad demokrati, vilket frigör kreativitet och stärker legitimiteten i den demokratiska processen. Men det ökar också risken för otydlig ansvarsfördelning och begränsad insyn. Detta måste hanteras.

Parallellt med denna utveckling innebär globalisering, migration och urbanisering, utöver möjligheter för handel och utveckling, även nya utmaningar. Det blir svårare att hålla ihop samhället. Kommuner, landsting och regioner har viktiga roller för att aktivt förebygga och motverka detta både ur ett demokratiskt perspektiv och ur ett säkerhetsperspektiv. Nationella och internationella erfarenheter måste tas tillvara i detta arbete.

Kraven på insyn och inflytande ökar och samarbetet med medborgarna behöver utvecklas. Detta kan ske både genom systematiska medborgardialoger och genom stimulans och stöd för att underlätta för invånarna att engagera sig.

Behovet av transparens och delaktighet kan delvis mötas med hjälp av digitaliseringen. Sociala medier används allt mer – på gott och ont. Samtidigt som transparensen och tillgängligheten ökar, ökar också näthatet. Det gäller inte minst förtroendevalda, där särskilt kvinnor är utsatta.

Många invånare befinner sig också i ett digitalt utanförskap som riskerar att exkludera dem ännu mer. Kommuner, landsting och regioner behöver därför göra strategiska val inför den fortsatta utvecklingen av digital demokrati.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

4. SKL ska verka för att medlemmarna har tillgång till goda exempel på lokala och regionala insatser som förebygger radikaliserings och extremism.
5. SKL ska stödja medlemmarnas utveckling av medborgardialog och medskapande som en del i styrning och verksamhetsutveckling för ett demokratiskt och socialt hållbart samhälle.
6. SKL ska verka för transparenta verksamheter i kommuner, landsting och regioner, där data om verksamheterna är öppna och tillgängliga.

Stärkt politiskt ledarskap

De förtroendevaldas villkor för styrning och ledning förändras i takt med att samhället ändras. Det behövs ett hållbart politiskt ledarskap som stödjer samarbete, innovation och utveckling samt inflytande och medskapande för invånarna. Minoritetsstyren, svaga och kanske till och med otydliga majoriteter kommer att ställa ökade krav på det politiska ledarskapet.

Samhällets utveckling måste också kännetecknas av jämställdhet även när det gäller det politiska ledarskapet i kommuner, landsting och regioner. De politiska församlingarna behöver bättre återspegla befolkningens sammansättning i stort.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

7. SKL ska stödja utvecklingen av det politiska ledarskapet i kommuner, landsting och regioner och dess samarbete med förvaltningsorganisationens ledarskap.
8. SKL ska särskilt stödja kvinnor i uppdraget som ledande politiker för att bidra till att antalet kvinnor ökar på ledande politiska positioner.

Hot och våld mot förtroendevalda

För att trygga demokratin och ett hållbart politiskt ledarskap måste de förtroendevaldas säkerhet värnas. En betydande andel av lokalpolitikerna har någon gång blivit utsatt för hot, trakasserier eller våld. Kvinnor är särskilt drabbade. Detta kan få till följd att människor avstår från att ta politiska uppdrag och att förtroendevalda hoppar av i förtid. En majoritet av kommunerna, landstingen och regionerna saknar handlingsplaner för att motverka och hantera hot och våld mot förtroendevalda.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

9. SKL ska stötta kommuner, landsting och regioner i deras arbete med att förebygga och hantera hot och våld, samt stötta i deras arbete med att stödja de förtroendevalda som har utsatts, i en dialog med de politiska partierna.
10. SKL ska verka för skärpt strafflagstiftning för hot och våld mot personer som utsätts i sitt demokratiska uppdrag.

På laglig grund

Utvecklad samverkan och moderniserad kommunallag

Kompetensreglerna i kommunallagen och lagen om kommunala befogenheter är otillräckliga för att ta tillvara de vinster en ökad samverkan mellan olika kommuner, landsting och regioner kan ge.

Ökad samverkan är avgörande för att rekrytera och behålla personal, för att kunna säkerställa viss kompetens och för att åstadkomma kostnadseffektiva lösningar. Samverkan är också nödvändig för att ta till vara digitaliseringens möjligheter till en utvecklad välfärd, i form av samarbeten och delade tjänster mellan grupper av kommuner, regionalt eller nationellt. Möjligheten att ge invånarna nytta av de skalfördelar som uppstår när en tjänst delas av många hindras av de legala svårigheterna med att verka över kommun- eller länsgränser.

I dag är det möjligt att samverka i kommunalförbund, gemensam nämnd eller i privaträttsliga former. Det är däremot inte självklart att en kommun kan erbjuda tjänster till en annan kommun eller landsting. En bredare, helst generell, möjlighet till samverkan på avtalsmässig grund, utan att det behöver skapas särskilda juridiska personer eller myndigheter, är därför angelägen. Innovationer kan därmed få snabbare spridning och kostnaderna minska.

Det finns även hinder för samverkan på andra områden – som i sekretess- eller registerlagstiftningen. Den personliga integriteten ska skyddas och invånarna ska ges god insyn i verksamheterna samtidigt som dessa måste kunna drivas rationellt utan att hindras av administrativa gränser. I en bred översyn av kompetensfrågorna bör också detta övervägas.

Kommunerna har en viktig roll att fylla inom arbetsmarknadsområdet och migrationsområdet. Kommunernas mandat inom dessa områden är dock begränsat och uppdelat och svarar inte mot de önskemål och ambitioner många kommuner har. Det är därför angeläget att det kommer till stånd en översyn av kommunernas kompetens inom dessa områden med målsättningen att kompetensreglerna ska svara mot dagens situation och behov. Även inom andra områden är en översyn av kompetensreglerna motiverad, till exempel när det gäller möjligheterna för en kommun att äga bredband utanför den egna kommungränsen.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

11. SKL ska verka för att kommunallagen ger kommuner, landsting och regioner den kommunalrättsliga kompetens som svarar mot dagens situation och behov.
12. SKL ska verka för att formerna för samverkan mellan kommuner, landsting och regioner utvecklas och är transparenta.

Tillämpningen av moderniserade statsstödsregler

Offentliga medel behövs för att finansiera gemensamma lokala behov. Ibland påverkas kommuner, landsting och regioners beslut i sådana finansieringsfrågor av EU-rättens regler om statligt stöd.

Efter moderniseringen av statsstödsreglerna som genomförts på EU-nivå ställs tydliga krav på den lokala nivån. Kommuner, landsting och regioner behöver exempelvis bättre redovisa sina överväganden kring varför vissa åtgärder vidtas. Hur en redovisning ska gå till är inte bara en angelägenhet för den statliga nivån utan är också i högsta grad en angelägenhet för SKL:s medlemmar.

Statsstödsreglerna är utformade för att möta både konkurrensrättsliga intressen och behovet av att lokalt och regionalt finansiera insatser som är av gemensamt intresse. Tillämpningen av regelverket behöver utvecklas inom dessa ramar.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

13. SKL ska verka för att tillämpningen av statsstödsreglerna utvecklas med största möjliga hänsyn till kommuners, landstings och regioners behov av handlingsutrymme.

3.2 Välfärdens utveckling och finansiering

Hållbar samhällsstruktur

Människors rörelsemönster förändras och allt fler korsar kommun- och länsgränser för att ta sig till arbete eller utbildning. Det innebär att man även efterfrågar samhällsservice oberoende av administrativa gränser. Att medborgare kan söka sjukvård inom EU och var som helst i Sverige är numera en realitet. Ökad urbanisering och skilda förutsättningar bidrar till utmaningarna.

Det behövs en fördjupad diskussion om hur demografi, ökade skillnader mellan och inom kommuner, landsting och regioner samt ändrade rörelsemönster ska hanteras på bästa sätt.

Landstingens indelning och ansvar har varit aktuell sedan Ansvarskommitténs förslag om en ny regional indelning. Även om det förslaget inte blev verklighet finns behovet av en regionreform kvar. Sverige behöver en samhällsstruktur som tar hänsyn till både landstingens och de statliga myndigheternas indelning och som beaktar såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016 – 2019

14. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner ges förbättrade möjligheter att möta både demografiska förändringar och förhållandet att invånarna i ökande grad arbetar och söker samhällsservice över kommun- och länsgränser.
15. SKL ska verka för bildandet av slagkraftiga regioner och för en gemensam regional indelning för regioner och statliga myndigheter.

Välfärdsuppdraget och finansieringen

Grundläggande för den ekonomiska relationen mellan stat och kommunsektor är finansieringsprincipen och proportionalitetsprincipen. Principerna innebär att staten inte kan införa nya obligatoriska uppgifter för kommuner, landsting och regioner utan att först analysera konsekvenserna och stå för finansieringen. Statsbidragen behöver även vara generella och värdesäkrade för att kommuner, landsting och regioner ska ha möjlighet att prioritera och planera sina verksamheter.

Det är också av stor vikt för kommunsektorn att den kommunalekonomiska utjämningen anpassas efter rådande förutsättningar. Utjämningen måste ses över, då verksamheten och förutsättningarna har förändrats och kostnadsskillnaderna mellan kommunerna har ändrats. Det gäller inte minst utjämningen med anledning av LSS, stöd enligt lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning. Det bör också övervägas om insatser enligt Socialtjänstlagen för funktionshindrade ska ingå i den kommunalekonomiska utjämningen.

Skatteverkets tillämpning av regelverket slår felaktigt mot en effektiv finanshantering. Särskilt försvåras användningen av internbank. Den statliga skattepolitikens effekter på skattebasen och de kommunala finanserna behöver även bevakas.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

16. SKL ska verka för att proportionalitetsprincipen och finansieringsprincipen respekteras.
17. SKL ska verka för att statens ekonomiska stöd till kommuner, landsting och regioner utgörs av generella och värdesäkrade statsbidrag.
18. SKL ska verka för att den kommunalekonomiska utjämningen regelbundet följs upp och att LSS-utjämningen ses över och vidareutvecklas.
19. SKL ska verka för att systemet med momsersättning till kommuner, landsting och kommunalförbund behålls och att nya momsplikter inte införs.
20. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner har möjlighet att bland annat genom internbank bedriva sin finansfunktion på ett rationellt och ekonomiskt sätt.
21. SKL ska verka för att den statliga finans- och skattepolitiken inte försämrar den kommunala skattebasen utan att kompensation sker på annat sätt.

Driva kvalitetsutvecklingen framåt

God kvalitet och stimulerande olikheter

Kommunalt och regionalt självstyre gör att bättre lösningar ständigt utvecklas. De kommuner, landsting och regioner som ligger i framkant visar vägen, och dagens bästa lösning är morgondagens standard. Utvecklingen ger en nyttig olikhet som bidrar till bättre kvalitet och effektivitet. Olikheter som beror på att kvaliteten inte är fullgod är dock inte acceptabel. Skillnader i välfärdstjänster som har samband med kön, könsidentitet, ålder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och socioekonomisk bakgrund får inte förekomma.

Staten, kommunerna, landstingen och regionerna bör ta gemensamt ansvar för att utveckla kvalitet och resultat inom välfärden. Staten ska skapa likvärdiga förutsättningar, medan kommuner, landsting och regioner ska driva utvecklings- och förbättringsarbetet.

Det krävs ökad samverkan mellan medlemmarna och ett stärkt fokus på kvalitetsutveckling. Det behövs en större nationell samsyn om vikten av att uthålligt arbeta för att leverera en ständigt bättre välfärd och samhällsservice.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

22. SKL ska erbjuda kommuner, landsting och regioner riktade utvecklingsprojekt för att höja kvalitetsnivåerna.
23. SKL ska verka för en fördjupad diskussion mellan medlemmarna om gemensam praxis inom angelägna områden när det gäller avgifter samt handläggnings- och väntetider.

Styra mot resultat

Förtroendevalda och tjänstemän ska kunna följa verksamheternas resultat och utveckling över tid samt kunna göra jämförelser. SKL:s Öppna jämförelser är ett medel för detta.

Metoder för att leda och styra mot goda resultat i välfärden utvecklas, prövas, justeras och metoderna är föremål för en livaktig diskussion och debatt. SKL har en viktig roll att delta i diskussionerna och i utvecklingen av framtida modeller för ledning och styrning som ger än bättre resultat i välfärden.

Kommuner, landsting och regioner måste kunna definiera vad som är bra resultat och tjänster utifrån brukarens eller den specifika målgruppens perspektiv och vidta åtgärder vid behov. Normer och föreställningar om kön och andra variabler har bland annat betydelse för hur verksamheten formas och hur resurser fördelas. Att synliggöra bland annat kön ger högre kvalitet och mer effektiv service. Mätning, analyser och jämförelser måste också leda till förbättringar.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

24. SKL ska stödja medlemmarnas utveckling av styrning och ledning med fokus på ökad produktivitet och förbättringar av resultat.

Valfrihet och alternativa driftsformer

Kommuners, landstings och regioners verksamhet kan bedrivas i egen regi eller genom valfrihetssystem, upphandling, kommunala företag, kommunalförbund eller gemensamma nämnder. SKL:s uppgift som medlemsorganisation är att stödja medlemmarna oavsett vilken driftform de väljer. Det är en styrka att det finns en mångfald hos utförarna och att kunna anpassa lösningar till brukarna. Genom goda erfarenheter eller jämförelser, som SKL:s ”Öppna Jämförelser”, kan medlemmarnas verksamheter utvecklas – oavsett om de är offentliga eller alternativa utförare.

Det finns ett behov av att närmare studera och analysera vad som är skälet till olikheter i kvalitet hos offentligt finansierade tjänster. Det finns offentligt utförda verksamheter som har problem i jämförelse med privata utförare och det finns privata företag som gör betydande vinster. Frågan är mer komplex än att resurser per automatik leder till god kvalitet och vinster till lägre kvalitet.

Modellen för egen regi behöver utvecklas och ges likvärdiga villkor som andra utförare. Till skillnad mot privata utförare är kommuner, landsting och regioner de som bär ansvar för verksamheten och bundna av kommunallagen som begränsar möjligheten att utveckla verksamheterna. Verksamhet i egen regi behöver en mer medveten styrning och utveckling. Därtill behövs likvärdiga förutsättningar för de som levererar välfärdstjänsterna.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

25. SKL ska verka för en utvecklad styrning, uppföljning, kontroll och revision i alternativa driftsformer.
26. SKL ska analysera konsekvenserna av alternativa ersättnings- och valfrihetssystem.
27. SKL ska verka för att verksamhet i egen regi får konkurrensneutrala villkor och stödja utvecklingen av effektiv produktion som finansieras av kommuner, landsting och regioner.

Patienter och brukare som medskapare

Samhällsutvecklingen har de senaste åren fört med sig nya synsätt på brukarnas och patienternas ställning och roll. Den traditionella synen på invånarna som ”mottagare” av samhällsservice utvecklas mot en syn där brukare och patienter också är medskapare. Många av dagens välinformerade och välutbildade

invånare vill ha ökade valmöjligheter och vara med och påverka utformningen av de tjänster de ska ta del av.

Samtidigt brister ibland de som utför välfärdstjänsterna i att informera och möta invånarnas individuella behov, värderingar och preferenser. Att inte involvera invånarna i tillräckligt hög utsträckning kan bland annat leda till ojämlig vård. En samhällsservice som bygger på medskapande ställer nya krav på och utmanar system, ledning och styrning samt utbildningar inom kommuner, landsting och regioner.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

28. SKL ska bidra till att kunskap och metoder för att stärka brukares och patienters medskapande sprids samt leder till utveckling av välfärden.

Bättre upphandling

Den offentliga upphandlingen av varor och tjänster utgör över 15 procent av BNP. Det innebär att det har stor betydelse hur upphandlingar genomförs, både för näringslivet och för de samhällstjänster som riktar sig till invånarna. Administrationen kring upphandlingsförfarandet är ofta omfattande och bidrar inte alltid till bästa samhällsnytta. SKL har vid flera tillfällen pekat på att EU:s upphandlingsdirektiv och de svenska upphandlingsreglerna behöver förenklas.

Det är angeläget att förbundet tar aktiv del i det fortsatta lagstiftningsarbetet för att reglerna ska bli så enkla och flexibla som möjligt för de upphandlande myndigheterna. Regleringen av upphandling under tröskelvärdena behöver förenklas, och reglerna om överprövning bör ändras så att antalet överprövningar kan bli färre utan att rättssäkerheten äventyras.

Att genom upphandling ge uppdrag till privata aktörer att leverera varor och samhällstjänster innebär ibland att ”gårdagens lösning” köps till lägsta pris. Upphandlingen behöver i större utsträckning än i dag stimulera till innovativa lösningar. Upphandling får inte heller bara handla om priset. Det ska gå att ta sociala och miljömässiga hänsyn och det som köps ska ge god kvalitet för skattemedlen.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

29. SKL ska verka för att den svenska upphandlingslagstiftningen utformas så att kommuner, landsting och regioner ges ett ökat handlingsutrymme.
30. SKL ska verka för att medlemmarna har goda möjligheter att ta tillvara de vinster upphandlingen kan ge i form av ökad effektivitet och minskade kostnader.
31. SKL ska verka för att medlemmarna genomför fler funktions- och innovationsvänliga upphandlingar.

Forskning och innovation för bättre välfärd

Välfärdssektorn är i ständigt behov av utveckling. Genom innovationer kan kommuner, landsting och regioner möta invånarnas behov på helt nya sätt. Men för att nya värden skall skapas måste det befintliga utmanas och det gamla ifrågasätts.

Offentliga tjänster behöver kontinuerligt utvecklas och sektorn måste själv bidra till innovativa lösningar på sina problem. Jämställdhetsarbetet är ett exempel där kommuner, landsting och regioner har bidragit till att öppna för nytänkande genom att ifrågasätta rådande normer.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

32. SKL skall verka för ökad forskning, utveckling och innovation i samverkan med kommuner, landsting och regioner.

Digitalisera för öppenhet och effektivitet

Bättre välfärd med digitalisering

I takt med att människors vardag blir alltmer digitaliserad följer nya förväntningar på, och möjligheter för, offentlig sektor. Digitaliseringen kan bidra till att nya tjänster, effektivisering, kvalitetssäkring och bättre resursutnyttjande tas tillvara. Det gör att sektorn bättre kan klara framtidens krav på välfärden och dess långsiktiga finansiering.

Skillnaderna växer mellan de kommuner, landsting och regioner som utvecklas snabbast och de som inte nått lika långt. En femtedel av kommunerna har inte en enda digital tjänst, medan det finns kommuner som har över hundra digitala tjänster. Staten behöver stimulera och skapa likvärdiga förutsättningar, samtidigt som den regionala och nationella samverkan måste öka för att den offentliga sektorn ska uppnå bättre upphandling och kunna enas om gemensamma standarder och krav.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

33. SKL ska verka för att privatpersoner och företagare har tillgång till fler och bättre digitala tjänster från offentlig sektor.
34. SKL ska verka för att det stöd staten ger till kommuners, landstings och regioners digitalisering samordnas och utgår från lokala och regionala behov.
35. SKL ska verka för att grundläggande information om person, företag, fastighet och geografi som staten förfogar över ska vara fritt tillgänglig för kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet.
36. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner stärker sin digitala kompetens och fullt ut tar till vara möjligheten att utveckla verksamheten med stöd av digitalisering.

Från skola till arbetsliv

Förbättrat samarbete för höjda resultat i skolan

Resultaten och likvärdigheten i skolan måste förbättras. Föräldrarnas bakgrund har alltför stor betydelse för hur väl eleverna lyckas. Det är inte heller acceptabelt att pojkar når sämre resultat än flickor. Elever som har behov av extra stöd för att nå målen måste få det. Det är en särskild utmaning för huvudmännen och deras skolor att, ofta med kort varsel, ta emot nyanlända elever som flytt från krig och förföljelse. Förskolans och fritidshemmens roll och möjlighet att bidra till högre måluppfyllelse i skolan måste tas tillvara i alla delar.

Utvecklingen bör bygga på ett utvecklat samarbete mellan kommunerna och staten, och förändringar bör bygga på forskning och beprövad erfarenhet.

En sådan utveckling kräver att kommunerna för bättre förutsättningar att sitt ansvar som huvudmän fullt ut och ständigt förbättrar styrning och ledning. Kommunerna bör få ett större inflytande över etablering av nya friskolor.

Även rektorers och lärares ledarskap är av avgörande betydelse. Skolan måste dessutom vara en attraktiv arbetsplats för att locka bra lärare. Det är inte bara en fråga om lön och karriärvägar. Det handlar också om att skapa god lärandemiljö i en lärande organisation där elever, lärare, annan personal och rektorer vill verka och utvecklas. Det nationella uppföljningssystemet måste utformas så att det ger lärarna korrekt och väsentlig information, till en rimlig arbetsinsats.

Att här utnyttja digitaliseringens möjligheter – ständig tillgång till den bästa pedagogiken, fantastiska möjligheter till individuellt anpassad undervisning och administrativa system som underlättar både styrning och undervisning – är en självklarhet.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

37. SKL ska verka för att kommunerna får de bästa ekonomiska och legala förutsättningarna för att utveckla sina skolor.
38. SKL ska verka för att det nationella uppföljningssystemet är tillförlitligt, rättssäkert och effektivt.
39. SKL ska verka för att skolan moderniseras organisatoriskt och verksamhetsmässigt samt att den är en god arbetsplats för elever och lärare.
40. SKL ska verka för att kommunerna får ett ökat inflytande vid etablering av nya skolor.

En välfungerande arbetsmarknad

Kommunerna har tagit ett stort ansvar för att hantera arbetslösheten, trots att arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvar. Samarbetet mellan kommuner och arbetsförmedlingar rör allt från riktade insatser till arbetslösa och utveckling av den lokala arbetsmarknaden till rekrytering av personal till sektorn. Det finns ett starkt samband mellan utbildning, aktiva kommunala insatser och minskat behov av socialt bistånd. I tider av hög arbetslöshet minskar skatteintäkterna samtidigt som kostnaderna ökar för arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd. Aktiva åtgärder behöver prioriteras framför passivt kontantstöd. Myndigheterna måste också samordna sig mer för att kunna möta enskildas behov.

Andelen utrikes födda kvinnor har inte ökat på arbetsmarknaden sedan krisåret 2008, jämfört med utrikes födda män. Inte heller har deras arbetslöshet minskat.

Att lyckas i skolan har stor betydelse för individens möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Alltför många, särskilt män, avbryter sina gymnasiestudier i förtid. Att minska avhoppet från gymnasieskolan, som medför höga kostnader för såväl individen som samhället till följd, är därför en viktig uppgift för skolan.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

41. SKL ska verka för att lokal och regional nivå får ett ökat inflytande över utformningen av arbetsmarknadspolitiken.
42. SKL ska verka för att enskilda som är i behov av stöd från flera myndigheter får samordnade insatser.
43. SKL ska stödja det lokala och regionala arbetet för att fler unga ska fullfölja gymnasieutbildningen.

Ekonomiskt stöd på vägen till arbete

Syftet med det ekonomiska biståndet är inte att det ska vara en långsiktig försörjningskälla, utan att det endast ska behöva träda in tillfälligt vid kortare perioder av försörjningsproblem. Samhällsutvecklingen har gett det ekonomiska biståndet en annan roll än det var tänkt. I dag är en mycket stor andel av bidragstagarna långvarigt beroende av det ekonomiska biståndet. Mer än hälften av de som är långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd är utrikes födda. Studier visar att långvarigt biståndsmottagande förstärker utanförskap och försämrar möjligheten att få fast förankring på arbetsmarknaden.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

44. SKL ska verka för att det ekonomiska biståndet återfår sin roll som ett tillfälligt ekonomiskt stöd vid kortare perioder av försörjningsproblem.

Nyanländas etablering – en investering för framtiden

Det ökade asyl- och flyktingmottagandet innebär både möjligheter och utmaningar. Hela samhället behöver ta ansvar för människor som söker skydd och får asyl i Sverige. Samtidigt ska samhället ta tillvara hela den resurs som nyanlända utgör.

Staten har det övergripande och ekonomiska ansvaret för asyl- och flyktingmottagandet och sätter ramarna för rollfördelningen mellan olika aktörer. Därför krävs en samsyn och bättre samspel mellan stat, kommuner, landsting och regioner om möjligheter och behov. I ett integrationsarbete som tar tillvara nyanländas resurser behövs individuellt utformade och lokalt förankrade insatser som planeras i samverkan mellan kommunala och statliga aktörer. Validering av utländska examina och kompetenser tar för lång tid i dag och är ett hinder för att rekrytera kompetenta medarbetare.

Fördelningen av asyl- och flyktingmottagandet är ojämnt över landet. Fler kommuner samt lokala och regionala aktörer behöver engagera sig mer i integrationsarbetet. Det krävs för att nyanlända ska kunna erbjudas ordnat boende och ges möjlighet till utbildning och arbete, vilket också främjar lokal och regional utveckling och tillväxt.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

45. SKL ska bidra till att lokal, regional och nationell nivå arbetar med ett integrationsperspektiv i alla politikområden och beslutsprocesser.
46. SKL ska verka för att staten tar det fulla kostnadsansvaret för de uppgifter som kommuner, landsting och regioner ansvarar för inom asyl- och flyktingmottagandet.
47. SKL ska verka för att fördelningen i landet av asylsökande och flyktingar leder till bättre integrering i samhälle och arbetsliv.

48. SKL ska synliggöra nyanländas kompetens, verka för en snabb validering och för att kompetensen tas tillvara i samhälls- och arbetslivet.

Respekten för mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter

De nationella och internationella åtaganden som Sverige har gjort gällande mänskliga rättigheter implementeras i hög grad på lokal och regional nivå. Rätten till exempelvis hälsa, utbildning, delaktighet och inflytande konkretiseras i mötet mellan kommuner, landsting, regioner och invånarna. Även om Sverige har kommit långt förekommer såväl diskriminering som orättmätiga skillnader i tillgången till och kvaliteten på välfärden mellan olika invånare och grupper. Arbetet med att integrera ett rättighetsperspektiv i styrning och ledning såväl som i verksamheter behöver stödjas och stärkas.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

49. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner har goda förutsättningar att främja de mänskliga rättigheterna.
50. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner får det stöd de behöver för att kunna efterleva lagen om minoritetsspråk och nationella minoriteter.

Folkhälsa och social hållbarhet

Välfärdstjänsterna inom vård, skola och omsorg behöver också i högre grad än i dag främja hälsa och förebygga ohälsa, snarare än att behandla ohälsa och sjukdom. Hälsöfrämjande och förebyggande insatser är mer kostnadseffektiva och leder till förbättrad kvalitet i välfärden.

Trots en god generell hälsoutveckling i Sverige växer skillnaderna i hälsa mellan olika samhällsgrupper. Skillnaderna i förväntad livslängd för kvinnor och män med låg respektive hög utbildningsnivå har ökat sedan 1980-talet. Skillnaderna är varken etiskt försvarbara eller samhällsekonomiskt hållbara.

För att stärka social hållbarhet och minska skillnader i hälsa behöver människor ges goda förutsättningar att delta i samhällsutvecklingen. Deras tillit till och förtroende för det demokratiska samhället behöver stärkas. Åtgärderna handlar bland annat om att genom välfärdsinsatser skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor som en god skolgång och möjligheter till lek, rörelse och idrott. Hållbarhet handlar även om tillgång till arbete, bostad, en trygg ålderdom och att kunna få leva i hälsosamma och hållbara livsmiljöer. I det arbetet behövs ett normkritiskt perspektiv.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

51. SKL ska verka för att kommunerna, landstingen och regionerna arbetar hälsofrämjande och förebyggande för att stärka social hållbarhet och minska skillnader i hälsa.

Jämställdhet

Målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I praktiken är det ofta kommuner, landsting och regioner, som lokal politisk arena, arbetsgivare och

utförare av verksamhet och service, som ger de nationella jämställdhetsmålen konkret innebörd.

Lika lön för lika arbete och samma villkor när det gäller utveckling och karriär är lika självklart som att kvinnor och män, flickor och pojkar får likvärdig service av kommuner, landsting och regioner.

Våld i nära relationer drabbar många människor och innebär ett stort personligt lidande för de drabbade. Kunskapen om våldets konsekvenser för individ och samhälle ökar allt mer. Kvaliteten i arbetet för kvinnofrid och mot våld i nära relationer måste höjas så att vuxna och barn som upplever våld i hemmet får det stöd och den hjälp de är i behov av.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

52. SKL ska verka för att medlemmarna jämställdhetsintegrerar verksamheter och beslutsprocesser.
53. SKL ska bidra till utvecklingen av kvinnofridsarbetet och till att kommunerna har ett ökat fokus på våldsförebyggande arbete.

Mångfald

Det är en mänsklig rättighet att inte bli sämre behandlad eller få sämre service på grund av kön, könsidentitet, ålder, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och socioekonomisk bakgrund. Delar av kommuners, landstings och regioners verksamhet har också en kompensatorisk inriktning med syfte att utjämna skillnader i befolkningens levnadsvillkor. Frågorna kring funktionshinder behöver tydligare lyftas och inkluderas i kommunernas, landstingens och regionernas olika verksamhetsområden.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

54. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner får det stöd de behöver för att främja lika rättigheter och möjligheter samt för att kunna motverka diskriminering.

Funktionshinder

Samhället ska vara utformat så att alla kan vara fullt delaktiga oavsett funktionsförmåga. Utöver generell ökad tillgänglighet till lokaler, kollektivtrafik och utbildning behöver stöd också ges på individuell nivå. Det finns ett behov av att tydligare lyfta frågor om funktionshinder och välfärdstjänsterna inom olika verksamheter samt att utveckla det individuella stödet.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

55. SKL ska stödja medlemmarna i att verksamheter och beslutsprocesser inkluderar ett funktionshinderperspektiv och verka för att det individuella stödet utvecklas.

Barn och ungdomar

Det finns ett brett intresse hos kommuner, landsting och regioner att i enlighet med FN:s barnkonvention stärka barnets rättigheter. Efterfrågan på olika former av stöd i det arbetet är stort.

Den sociala barn- och ungdomsvården är ifrågasatt och många förvaltningar har en pressad arbetssituation med hög personalomsättning och höga sjukskrivningstal både bland socialsekreterare och arbetsledare. Kommunerna

har svårt att rekrytera behöriga socionomer, och de arbetsledare som ska ansvara för viktig inskolning är själva ofta nya som arbetsledare

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

56. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner har goda möjligheter att stärka barnets mänskliga rättigheter i enlighet med barnkonventionen.
57. SKL ska verka för ökad stabilitet och höjd kompetens inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Äldre

Vården och omsorgen om äldre har aldrig varit bättre. Genom bland annat öppna jämförelser vet utförare och brukare i dag mer om kvaliteten i både vården och omsorgen. Genom strukturerade och kunskapsbaserade arbetssätt har vården och omsorgen bidragit till förbättrad livskvalitet för många sjuka äldre.

En av de viktigaste frågorna är att äldre kan känna trygghet och kunna leva ett så självständigt liv som möjligt utan onödiga vistelser på sjukhus. För att nå dit behöver kommunernas vård och omsorg och landstingens primärvård och specialiserade vård utveckla sina former för samarbete utanför sjukhuset. Det handlar främst om personalens interdisciplinära teamwork, att förbättra samordnad planering och möjligheter till rehabilitering samtidigt som äldre personer och närstående bjuds in att vara delaktiga i arbetet.

Bra bostäder, medicinteknik, effektiva läkemedel, moderna hjälpmedel och digitala lösningar gör det möjligt även för äldre med stora funktionsnedsättningar att leva ett gott självständigt liv och bo kvar hemma.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

58. SKL ska stödja kommuners, landstings och regioners arbete med att stärka äldres möjligheter till ett tryggt och självständigt liv.

En socialtjänst i tiden

Bättre styrning

Ett ökat flöde av ärenden möter socialtjänsten inom samtliga verksamhetsområden. Både nationella och internationella förändringar ligger bakom utvecklingen: nya föreskrifter om utökade uppdrag, breddad statlig styrning genom ändrad och utökad lagstiftning, förändrad demografisk profil, bostadsbrist, förändringar i trygghets- och socialförsäkringssystemen och stora flyktingströmmar.

Det finns en oroande trend att staten låter detaljstyrning och tillsyn ta över på bekostnad av helhetssyn. Mellan 2006 och 2013 har 189 ändringar gjorts i socialtjänstlagen. Staten har lappat och lagat i stället för att ta ett helhetsgrepp om det som ska fungera som ramlag.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

59. SKL ska verka för att socialtjänstlagen och anslutande lagar ses över, med syftet att ge socialtjänsten möjlighet att ta sitt ansvar och genomföra sitt uppdrag.

Modern socialtjänst

Socialtjänsten behöver utvecklas i enlighet med evidensbaserad praktik, vilket innebär att involvera brukarna, utveckla lokal kunskap samt att ta tillvara forskning och professionens kunskaper. För att uppnå bästa möjliga kvalitet med befintliga resurser måste arbetet bedrivas utifrån ett helhets- och livscykelperspektiv där individen ses, oavsett ålder, kön, sexuell läggning, funktionshinder, trosuppfattning, bostadsort, utbildning, socioekonomisk bakgrund eller födelse-land.

Socialtjänsten behöver utveckla sin samverkan med andra myndigheter inom hela fältet, och inte minst för missbruks- och beroendevården. Att människor utestängs från bostadsmarknaden är i sammanhanget ett stort problem.

Att mäta och följa upp hårda data behöver också kompletteras med sammanhållna berättelser ur ett helhets- och livsperspektiv. Mjuk styrning i form av kunskapsstöd behöver framhävas. En viktig förutsättning för en evidensbaserad praktik är tillgången till IT-system som är både verksamhetscentrerade och anpassade för olika gruppers behov.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

60. SKL ska verka för en utvecklad kunskapsstyrning inom socialtjänsten som bygger på evidensbaserad praktik.
61. SKL ska verka för att kommunernas missbruks- och beroendevård präglas av förbättrad samverkan, samordning och ansvarsfördelning.
62. SKL ska verka för att kommunerna får bättre förutsättningar att ta sitt bostadsförsörjningsansvar.

Överförmyndare och gode män

Det är viktigt att det finns ett rättssäkert system för de svagaste i samhället, inte minst för personer med funktionsnedsättningar, så att deras behov av hjälp i ekonomiska och personliga angelägenheter tas tillvara på bästa möjliga sätt.

Lagarna som reglerar tillsynen återfinns i föräldrabalken och avsåg ursprungligen förvaltning av barns tillgångar. Det innebär att förvaltning av vuxnas tillgångar också återfinns i föräldrabalken – ett ovärdigt synsätt på hur kvinnor och män ska bemötas.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

63. SKL ska verka för att lagstiftningen om överförmyndare och gode män moderniseras.

En mer kunskapsbaserad och jämlik vård

Kunskapsbaserad och jämlik vård

En ökad öppenhet av resultat och jämförelser har bidragit till att olikheter i utbud och resultat mellan olika landsting och mellan olika kommuner uppmärksammas. Kunskapsstyrning är det styr- och stödsystem som skapar förutsättningar för en ständigt förbättrad kvalitet och likvärdighet. Kunskapsbaserad vård och omsorg och evidensbaserad praktik är också en förutsättning för en jämlik vård och omsorg oavsett patienternas och brukarnas socioekonomiska bakgrund och tillhörighet som till exempel kön, etnicitet eller

sexuella läggning. Fortsatt utveckling och användning av hälso- och kvalitetsregister samt biobanker har stor betydelse för utvecklingen.

Sektorns framtidsutmaningar, prioriteringar och vägval behöver diskuteras gemensamt och en sammanhållen strategisk inriktning uppnås.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

64. SKL ska verka för en mer kunskapsbaserad och jämlik vård.
65. SKL ska tillsammans med kommuner, landsting och regioner ta fram en sammanhållen långsiktig strategi för framtidens hälso- och sjukvård och omsorg.
66. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner arbetar för att uppnå målet om att sluta folkhälsoklyftan inom en generation.

Tillgänglig och säker vård

Det svenska patientsäkerhetsarbetet ligger i framkant, men ändå uppgår vårdskador till mycket betydande belopp. Här kan resurser frigöras för att till exempel satsa på förebyggande arbete och frigöra vårdplatser.

Tillgängligheten till vården har förbättrats även om det fortfarande är problematiskt inom vissa områden. Det finns dock förbättringspotential att ännu tydligare koppla mål och uppföljning till vård av patienter med kroniska sjukdomar och multisjuka samt att stimulera till nya arbetssätt och att använda digitala lösningar

Sveriges befolkning blir allt äldre, fler kommer att drabbas av och leva längre med kronisk sjukdom. En stor andel av personer med kronisk sjukdom har någon specialistvårdskontakt, men över hälften av läkarbesöken görs i primärvården. En stor grupp patienter har därmed stort behov av att system med många utförare har en fungerande samordning.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

67. SKL ska verka för en mer patientsäker hälso- och sjukvård.
68. SKL ska verka för en mer tillgänglig hälso- och sjukvård.

Psykisk hälsa

Att främja bättre psykisk hälsa och motverka den ökande psykiska ohälsan är en av välfärdens största utmaningar. Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukskrivningar och frånvaro från arbetsmarknaden. En högre andel kvinnor än män rapporterar nedsatt psykiskt välbefinnande, och yngre kvinnor är värst drabbade.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

69. SKL ska verka för god psykisk hälsa där samverkan fortsätter vara en central beståndsdel, till exempel mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Sjukskrivning och rehabilitering

Kvaliteten i sjukskrivningsprocessen i hälso- och sjukvården har förbättrats. Fortsatta utmaningar är att få till en långsiktighet i arbetet, en fungerande finansiering samt en hållbar organisation av de försäkringsmedicinska frågorna. Tidig samverkan mellan hälso- och sjukvården, arbetsgivaren och andra aktörer är viktigt för att få tillbaka människor i arbete och för att förebygga

sjukskrivning. Att öka tillgången till psykologisk behandling är möjlig då alla landsting har tekniska förutsättningar att erbjuda internetbehandling som ett komplement till ordinarie vård.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

70. SKL ska verka för en kvalitetssäkrad sjukskrivningsprocess, ökad tillgång till rehabilitering för att förebygga sjukdom och för att fler kvinnor och män återgår i arbete.

Planera, bygg och gör samhället hållbart

Förebyggande arbete med klimatförändringarna

Allt fler konsekvenser av klimatförändringarna går att se. Översvämningar till följd av skyfall drabbar våra samhällen, risken för ras och skred ökar, dricksvattnet riskerar att förgiftas. Samhällsaktörer och invånare behöver verka för ett samhälle med minimal klimatpåverkan där kvinnors och mäns livsstil är en viktig faktor och myndigheterna måste hantera de konsekvenser vi ser i dag och i en nära framtid. Det är i dag oklart vem som har ansvar för och ska finansiera förebyggande åtgärder i befintliga miljöer. Här behövs långsiktighet och samordning mellan statliga myndigheter, länsstyrelser samt den regionala och lokala nivån.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

71. SKL ska verka för en tydlig ansvarsfördelning och en fungerande samordning mellan staten, kommunerna, landstingen och regionerna för de förebyggande åtgärder som krävs med anledning av klimatförändringar.

Ökad helhetsyn i samhällsbyggandet

En god kvalitet på luft, mark och vatten måste säkerställas. Ett resurseffektivt samhälle behöver kunna byggas både där expansionstrycket är stort och där det är litet. Alla kommuner har samma samhällsbyggnadsuppdrag, oberoende av storlek, geografiska, demografiska eller ekonomiska förutsättningar. Detta ställer krav på att EU-direktiven och lagarna som reglerar verksamheten ger goda förutsättningar i hela landet. I städerna kan generella och motstridiga sektorsintressen och regler vara svåra att förena med plats specifika förutsättningar. Kommunerna som har lokalkunskap måste kunna göra egna avvägningar, både för städer, mindre orter och landsbygd. Krav och regler måste kunna möta det kommunala helhetsansvaret i samhällsbyggandet.

Genom ett förtroendefullt samarbete mellan stat, region och kommun kan vi möta de gemensamma utmaningar och möjligheter vi står inför i samhällsbyggandet.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

72. SKL ska verka för att kommunernas ansvar att planera för mark, byggande och vatten tydliggörs och stärks.
73. SKL ska verka för att kommunerna har bättre förutsättningar att planera och bygga hållbara och attraktiva städer och samhällen.
74. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner kan bedriva ett sammanhållet hållbarhetsarbete som tillvaratar såväl sociala som ekologiska och ekonomiska dimensioner.

75. SKL ska verka för att EU:s miljölagstiftning tar hänsyn till kommuners, landstings och regioners förutsättningar och ambitioner.

Effektivare tillsynsarbete

Kommunerna ska genomföra EU:s och statens ambitioner inom miljötillsyn och livsmedelskontroll. Detta ansvar måste synliggöras. Kommunernas rättigheter på området måste bli tydligare för att uppgifterna ska kunna utföras på bästa sätt.

För bästa resultat måste kommunerna i större utsträckning få göra egna avvägningar för tillsynen inom sitt område. De krav och regler som gäller för kommunernas tillsyn bör utgå från resultatet av tillsynen snarare än från metoden som används.

Att ha gemensamma nationella mål och lokal förankring, där hänsyn tas till rådande förutsättningar, bidrar till att kommunernas tillsynsarbete bättre kan uppnå målen om god miljö och säkra livsmedel.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

76. SKL ska verka för att förbättra kommunernas förutsättningar att utföra en effektiv och rättssäker myndighetskontroll, så att de därigenom kan minska miljöpåverkan och säkra livsmedlen.

Fler bostäder

En stor samhällsbyggnadsfråga är i dag hur man i landet ska kunna få en bostadsmarknad i balans. Många parter måste bidra för att lösa de svårigheter som finns, antingen det gäller lokal bostadsbrist, behov av bostäder för studenter eller förändrade krav på bostäder för en åldrande befolkning. Kommunerna ger planförutsättningarna, men staten ansvarar för reglerna och byggbranschen bygger. Det är därför mycket viktigt att alla parter, såväl staten som kommunerna och byggbranschen, tar ansvar och samverkar på ett konstruktivt sätt.

Regelverket för buller är ett hinder för bostadsbyggandet. Det gäller särskilt vid byggande av smålägenheter. I dag finns omotiverade skillnader mellan riktvärden för buller från trafik på gator och för vad som gäller inom industriområden. Många och otydliga statliga riksintressen utgör även ett hinder för byggande.

Bostadsförsörjning handlar inte bara om ökat bostadsbyggande utan även om att alla ska ha bostad och kommunerna behöver förutsättningar för en god bostads- och genomförandeplanering som tillgodoser de skiftande behov som finns.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

77. SKL ska verka för ökat bostadsbyggande och för att kommuner, landsting och regioner, stat och byggbransch samarbetar för lokalt anpassade lösningar när det är obalans i bostadsmarknaden.
78. SKL ska verka för att regelverken för trafikbuller och nationella riksintressen inte motverkar bostadsbyggandet.
79. SKL ska verka för att kommunerna har förutsättningar att planera för ett bostadsbyggande som svarar mot efterfrågan och säkrar bostadsförsörjningen för alla.

80. SKL ska verka för att regeringen bedriver en aktiv bostadspolitik med en helhetssyn på finansiering, produktivitet, konkurrens, miljöhänsyn och bostadssociala mål.

En god infrastruktur

Staten behöver ta sitt ansvar för kostnaderna för den nationella infrastrukturen, både för utbyggnad, drift och underhåll. Det gäller för vägar, järnvägar och sjöfart.

Attraktiv och effektiv kollektivtrafik är en nyckel till hållbara städer och transportsystem. Kostnaderna för kollektivtrafiken har ökat drastiskt och det behövs bättre lösningar för den långsiktiga finansieringen. Bebyggelsen behöver också redan från början planeras efter både kvinnors och mäns möjligheter och behov av att resa kollektivt. Det finns i dag tydliga könsskillnader i arbetspendlingen, och särskilt kvinnor i storstäder reser mer kollektivt än män.

När offentliga lokaler är bra utformade och ytmässigt effektiva lokaler kan resurser frigöras till vård, skola och omsorg.

Digitaliseringen går snabbt framåt och Sveriges bredbandsnät, de så kallade fibernäten, har blivit en gemensam angelägenhet för staten och den lokala nivån. En fibernätsutbyggnad för hela landet måste finansieras.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

81. SKL ska stödja kommuner, landsting och regioner att kunna uppnå målet om att kollektivtrafiken ska vara fossilbränslefritt 2030.
82. SKL ska verka för en långsiktig finansiering och utveckling av transportsystemet, så att både gods- och persontransporter sker på bästa möjliga hållbara och effektiva sätt samt att miljö- och klimatpåverkan minskar.
83. SKL ska verka för en långsiktig finansiering av bredband i hela landet.
84. SKL ska verka för att Sverige bidrar till att utvecklingen av transeuropeiska nät för transporter, energi och fiber ger förbättrade förbindelser och infrastruktur.
85. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner utgör ett föredöme för offentliga lokaler med effektiv fastighets- och serviceverksamhet.
86. SKL ska verka för bättre lösningar för kollektivtrafikens långsiktiga finansiering.
87. SKL ska verka för att ett utvecklat arbete med jämförelser leder till en positiv kostnads- och kvalitetsutveckling inom kollektivtrafiken där även kollektivtrafikens samhällsnytta synliggörs.

Trygga och säkra invånare

Allt fler kommuner organiserar sin räddningstjänstorganisation i kommunalförbund för att skapa bättre förutsättningar för att kunna göra goda räddningsinsatser. Samtidigt måste det förebyggande arbetet ha en stark förankring på det lokala planet. Ett ökat samarbete mellan kommuner får samtidigt inte leda till att det olycksförebyggande arbetet bedrivs alltför långt bort från den enskilde och de organisationer som kan åstadkomma ett fungerande skydd mot olyckor.

Även om polisorganisationen i Sverige har centraliserats ska Polisens arbete utgå från den lokala nivån och utföras nära medborgarna. Polisens samarbete med de lokala institutionerna är avgörande för ett lyckat resultat.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

88. SKL ska verka för samverkan mellan Polisen och kommunen, där Polisen utgår från de lokala behoven.
89. SKL ska verka för att kommunerna har ett fortsatt starkt mandat att skapa ett effektivt och fungerande skydd mot olyckor.

Kultur och fritid

Biblioteken har i uppdrag att verka för läsförmedling, kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. En digitaliserad bokutgivning ställer nya krav på former för överenskommelser mellan bibliotek och bokbranschen.

Den statligt medfinansierade kultursamverkansmodellen är central för att medlemmarna ska kunna verka för ett livskraftigt regionalt kulturutbud. Kulturlivets bidrag till social hållbarhet och tillväxt behöver tas tillvara.

Kommuner, landsting och regioner har ett grundläggande intresse av att förutsättningarna för idrott och fysiska aktiviteter utvecklas, oavsett om aktiviteterna utövas i föreningar, i skolan eller på egen hand. Det är viktigt att medborgarna har tillgång till resurserna på ett jämställt sätt.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

90. SKL ska verka för att biblioteken erbjuder stor tillgång till e-böcker utan orimliga kostnader för kommunerna.
91. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner har ett starkt inflytande över nationellt medfinansierade kulturmedel.
92. SKL ska verka för att kommunernas idrotts- och fritidsverksamhet erbjuder anläggningar och utbud utifrån lokala behov, med lika tillgång för flickor, pojkar, kvinnor och män.
93. SKL ska verka för att kommunernas kultur- och musikskolor ges förutsättningar att säkra alla barns rätt till kultur.

Regional utveckling lyfter Sverige

Starkare regioner

Sverige har en asymmetrisk regional samhällsorganisation, där ansvaret för den regionala utvecklingen ligger hos tio regioner, sju samverkansorgan och – i fyra län – hos länsstyrelsen. Under innevarande mandatperiod kommer ytterligare fyra län att bilda region. Ett vidgat utvecklingsuppdrag till fler regioner ger de

folkvalda de rätta förutsättningarna för att kunna bygga starka regioner. Detta gynnar såväl de egna invånarna och företagen som hela landets välmående och konkurrenskraft.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

94. SKL ska verka för att kommuner och landsting har goda förutsättningar att bedriva lokal och regional utvecklingspolitik samt att regionernas utvecklingsuppdrag vidgas.

Bättre företagsklimat

Ett gott företagsklimat främjar tillväxt, skapar arbetstillfällen och stärker Sveriges ekonomi. För kommunerna innebär ett förbättrat lokalt företagsklimat att den kommunala skattebasen växer och att invånarna kan erbjudas en välfärd med ännu bättre kvalitet. Kommunerna kan främja det lokala näringslivet genom att ha snabb ärendehantering och effektiv tillsyn av olika verksamheter. Kommuner, landsting och regioner behöver bidra till det lokala näringslivets möjligheter att rekrytera. Det sker till exempel genom att stärka kopplingarna mellan utbildning och näringsliv, genom engagemang i Yrkeshögskolan, i Teknikcollege eller i företagsdialoger.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

95. SKL ska verka för ett förbättrat företagsklimat samt för bättre samverkan och ökat förtroende mellan kommuner, landsting och regioner och näringslivet.
96. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner bidrar till att tillgodose näringslivets behov av kompetensförsörjning.

De europeiska fonderna och programmen

EU:s olika social-, tillväxt- och utvecklingsprogram har stor betydelse för svenska kommuner, landsting och regioner. Ansvarsfördelning och insatsernas utgångspunkt i regionala prioriteringar och behov måste säkerställas inte minst för strukturfonderna under den gällande programperioden. Det är särskilt viktigt att kunna omprioritera och ställa om arbetet på grund av till exempel konjunkturförändringar och stora varsel.

Inriktningen på den framtida sammanhållningspolitiken och den strukturfondsperiod som ska gälla 2020-2027 börjar utformas redan nu och det är av största vikt att EU-politiken och den svenska politiken för genomförande utformas efter lokala och regionala behov. Endast då får politiken avsedd effekt.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

97. SKL ska verka för att EU:s framtida social-, tillväxt-, forsknings- och regionalpolitik beaktar lokala och regionala förutsättningar, och att programgenomförandet underlättar ett högt deltagande för kommuner, landsting och regioner.

3.3 Attraktiva arbetsgivare och attraktiva jobb

Arbetsfred och kollektivavtal stärker välfärden

Rollen som arbetsgivarorganisation är central för SKL. Förbundet ansvarar för att trygga arbetsfreden inom sektorn genom att teckna centrala kollektivavtal.

Avtalen om lön och anställningsvillkor för kommun- och landstingssektorn är de största på svensk arbetsmarknad. Samtidigt omfattar avtalen även företag i arbetsgivarförbundet Pacta. Detta ställer stora krav på avtalen. De ska kunna tillämpas oberoende av facklig tillhörighet och arbetsuppgifter, samtidigt som de ska kunna anpassas till lokala förutsättningar.

SKL eftersträvar alltid att centrala kollektivavtal och överenskommelser ska gälla tillsvidare, eller åtminstone gälla så långa avtalsperioder som möjligt. Genom avtal som möjliggör lokal lönebildning kan prioriteringar anpassas till lokala behov. Därigenom kan sektorn utveckla den egna lönestrukturen och åstadkomma en ändamålsenlig lönespridning.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

98. SKL ska verka för arbetsfred genom att teckna och vidmakthålla centrala och samhällsekonomiskt ansvarsfulla kollektivavtal.
99. SKL ska verka för att centrala kollektivavtal har en stark koppling till verksamhetens utveckling och innehåller möjligheter till lokala lösningar.
100. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner fullt ut använder löneavtalens möjligheter till individuell och differentierad lönesättning.
101. SKL ska verka för att fler medarbetare inom kommuner, landsting och regioner ges möjlighet att arbeta heltid.

Att attrahera framtidens medarbetare

God kvalitet i välfärden förutsätter medarbetare som har rätt kompetens. Kommuner, landsting och regioner kan öka kvaliteten i verksamheten genom att vara attraktiva arbetsgivare.

Under kongressperioden väntas stora pensionsavgångar och ökande konkurrens om arbetskraften inom den offentliga sektorn. Samtidigt genomgår verksamheterna i kommuner, landsting och regioner stora förändringar, vilket ställer ytterligare krav på medarbetarnas kompetens. En aktiv arbetsgivarpolitik är viktig både för att ge redan anställda förutsättningar för att göra ett bra jobb och för att kunna rekrytera nya kompetenta medarbetare.

Den framtida rekryteringsutmaningen måste mötas på flera plan. Kompetenser måste användas rätt, arbetsmiljö och arbetsorganisation utvecklas och teknikens möjligheter tas tillvara. För att bredda rekryteringsbasen på lång sikt krävs också ökad medvetenhet om den könssegregerade arbetsmarknaden och vikten av att förändra normer kring olika yrken.

Det finns därutöver en stor potential i att nyanlända får validera sin kompetens och komplettera sin utbildning för att arbeta i kommuner, landsting och regioner. I ett långsiktigt och hållbart arbetsliv behöver det dessutom finnas större möjligheter att byta yrke ”mitt i livet”.

Det är viktigt att arbetsgivare har en strategi för att ge medarbetarna karriär- och utvecklingsmöjligheter. Det kan handla om att införa fler och mindre karriärsteg och skapa möjligheter att pröva chefskap i mindre skala, genom till exempel trainee- eller aspirantprogram, eller att utveckla möjligheter till karriärväxling (att till exempel kunna gå in och ut ur en chefsroll).

För att utveckla de kommunala verksamheterna i rätt riktning krävs dessutom bättre dimensionering och högre kvalitet på utbildningarna samt att de utbildningar som levererar kompetens till sektorn är rätt geografiskt placerade.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

102. SKL ska verka för större mångfald och bredd i rekryteringen till kommuner, landsting och regioner.
103. SKL ska bidra till att utbildningssystemets dimensionering, kvalitet och relevans bättre matchas med kommuners, landstings och regioners behov.

Attraktiva arbetsgivare – attraktiv arbetsmiljö

Anställda i kommuner, landsting och regioner är engagerade. Men arbetsgivarna kan göra mer för att skapa hållbart engagemang och ge de anställda ökat inflytande. Genom att låta medarbetarna vara med och utveckla verksamheten utifrån sin expertkunskap nås bästa resultat för verksamhet och brukare.

Ökat inflytande är också viktigt för en god arbetsmiljö. Arbetsgivarna behöver skapa arenor för dialog och inflytande. Här är ledarskapet en viktig faktor, ett tydligt och närvarande ledarskap bidrar till engagemang och arbetsglädje och till en bättre arbetsmiljö. En god arbetsmiljö bidrar även till hälsa och minskad sjukskrivning.

Tekniken ska utnyttjas för en effektivare och bättre verksamhet. Sektorn måste undanröja hinder och skapa incitament för att arbetsgivare och medarbetare ska kunna tillgodogöra sig tekniken på bästa sätt. Arbetsgivare måste se till att medarbetare och chefer får det IT-stöd som möter verksamhetens behov och skapar värde. It-stressen är en alltmer påtaglig arbetsmiljöfaktor som måste hanteras.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

104. SKL ska stödja kommuner, landsting och regioner att skapa ett längre och hållbart arbetsliv med god arbetsmiljö för effektivitet och kvalitet.
105. SKL ska verka för jämställda arbetsvillkor och en jämställd lönepolitik.
106. SKL ska bidra till att kommuner, landsting och regioner uppfattas som attraktiva arbetsgivare.

Sammanhållen arbetsgivarpolitik oavsett driftsform

Omvandlingen av kommun- och landstingssektorn påverkar även SKL:s roll som part på arbetsmarknaden. I takt med att en allt större andel av verksamheten utförs i alternativa driftsformer förändras SKL:s ledande ställning på arbetsmarknaden.

Genom partnerskapet med arbetsgivarorganisationen Pacta kan denna utveckling hanteras på bästa sätt och samma kollektivavtal utnyttjas. Pactas

uppdrag är att ge arbetsgivarpolitiskt stöd till de verksamheter hos kommuner, landsting och regioner som drivs i annan form än i egen regi.

I den utsträckning som företag – offentligt eller privat ägda – blir medlemmar i Pacta kan de kommunala avtalen hållas samman. Kommunala avtal utgör därmed en betydande del av arbetsmarknaden. Pacta är således en del av SKL:s intressesfär och bidrar till att upprätthålla SKL:s långa tradition som stark och respekterad part på arbetsmarknaden, i förhållande till staten som intressebevakare, och i förhållande till Svenskt Näringsliv samt de fackliga organisationerna.

Inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019

107. SKL ska verka för att arbetsgivarförbundet Pacta har en hög anslutning av kommunalförbund och företag som – oavsett ägande – verkar inom sektorn.

INRIKTNINGSDOKUMENT FÖR SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING KONGRESSPERIODEN 2016-2019

Upplysningar om innehållet

Torbjörn, Conon, torbjorn.conon@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2015

ISBN/Beställningsnummer: Ange nummer

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se. ISBN/Beställningsnummer nr